

N:o 52.

Af Herr **Wallenberg**: *Om aflåtande af skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om vissa tillägg i förordningen om mått och vikt den 22 November 1878.*

Vid 1853 års riksdag väckte jag första gången motion om införande af det *metriskasystemet* för mått och vikt här i riket. Vid 1875 års riksdag föreslog jag, att Riksdagen skulle aflåta en underdånig skrifvelse med anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes taga den viktiga frågan i öfvervägande och tillse hvilka åtgärder kunde finnas lämpliga för att, så fort som möjligt, få infördt med metriska systemet för brödrarikena och konungariket Danmark. En sådan skrifvelse afläts af Riksdagen den 22 Maj 1875. Till 1876 års riksdag gjordes nådig proposition angående införande af det metriska systemet. Under den 27 April 1876 afgaf Lag-Utskottet sitt tillstyrkande betänkande hvilket, efter skäligen sammanjemkning Kamrarna emellan, gillades af Riksdagen, som derom aflät underdånig skrifvelse den 14 Maj 1876. Under den 16 November 1877 uppdrogs åt en komité, deruti jag hade äran deltaga, att afgifva förslag till stadga om mått och vikt. Detta förslag afgafs den 3 Juni 1878, och den 22 November 1878 utfärdades Kongl. Maj:ts nådiga förordning om mått och vikt.

En så maktpåliggande reform fordrar någon tid innan densamma kan helt och hållet genomföras eller blifva obligatorisk icke blott inom statens verk och inrättningar utan jemväl inom den enskildes hushållning. Förordningen trädde derföre i kraft med början af år 1879, men reformen kan icke anses genomförd förr än med år 1888, då justering af äldre mått och vichter icke vidare får ega rum. Det torde derföre vara tid att taga i öfvervägande, i fall det anses önskvärdt att få några ändringar eller tillägg i ofvannämnda Kongl. förordning. Ingen fråga kan uppstå om ändringar i detta förträffliga systems grundvalar, utan hvad som torde kunna anses önskvärdt är, att sådana tillägg må göras i förordningen,

som Kongl. Maj:t utan gensägelse ensam kan vidtaga. Men då jag anser att Riksdagen, med vidsträckt kännedom om det praktiska lifvet, är bäst i tillfälle att uttala sin åsigt om beskaffenheten af dylika tillägg, ber jag härjemte få fästa uppmärksamheten på hvad som enligt min åsigt är af nöden.

Vigtenheten är egentligen 1 gram, men i den hos oss gällande förordningen är af praktiska skäl *kilogrammet* antaget till enhet för vigten. Någon multipel af denna vigtenhet känner icke författningen. Lätt inses att särskilda benämningar för större tyngder än en kilogram äro högt af behovet påkallade. 1876 års Lag-Utskott föreslog, att ett tusen kilogram skulle benämnas *ton*, men deremot reste sig den invändning att förblandning kunde ske med den engelska ton = 1016,048 kilogram. Denna förblandning kan undvikas, om det varder stadgadt, att ett tusen kilogram benämnas *metrisk ton*.

Men äfven med detta tillägg är afståndet mellan 1 och 1,000 alldeles för stort och jag tror att man konventionellt börjat benämna 100 kilogram med ett särskildt namn. Det torde lämpligast officiellt böra blifva *metrisk centner*.

Ut i Kongl. förordningen § 19 heter det: »I afseende på mätning af träkol och ved gäller hvad derom redan är eller *framdeles* stadgadt varder». Man står här framför ett löfte, som desto hellre snarligen torde böra uppfyllas, som halfva öfvergångstiden redan förlupit.

Ved är en vara som köpes och säljes i stora quantiteter, och det är således af nöden att få bestämdt, hvilket vedmått framdeles bör komma att begagnas, och hvarvid icke vedens längd helt och hållet torde böra förbises. Tidigare har blifvit föreslaget, att »vedmått må justeras då de hafva kvadratisk form med två meters längd och två meters höjd.» Att genom författning bestämma vedens längd torde möta svårigheter, men om vid upphandlingar för allmän räkning införes att vedens längd bör vara en meter för att vara leveransgiltig, så kommer nog den förändringen snart i allmänt bruk. Hufvudsak är att erhålla benämning på ett nytt vedmått och, då jag icke vågar ifrågasätta *stère* eller något dylikt, tror jag att vedmått med ofvannämnda dimensioner kunde benämnas: *Nyfamn* samt derjemte ett mindre mått med 1 meters höjd och 1 meters längd införas. Gamla famnen $6 \times 8 = 48$ kvadratfot. Nyfamn = 4 kvadratmeter = 45,4 kvadratfot.

Omfånget af kolhandeln är, särdeles inom bruksdistrikten, ännu mera betydande än vedhandeln, och man kan icke annat än önska det någon

ny bestämmelse må antagas i stället för kollästen om 12 tunnor à 63 kannor. Behovvet kräfver att man får *justerade kolmått*, och denna reform är särdeles enkel, om det bestämmes att 20 hektoliter vid mätning af kol och dylika varor, skall benämnas *kolläst*. I jemförelse med den nu befintliga kollästen förhåller det sig så:

20 hektoliter = 1,011 kolläst (innehållande 12 tunnor à 63 kannor)
 1 kolläst = 19,78 hektoliter
 = 0,989 af 20 hektoliter.

Den som känner kolhandeln har sig nog bekant, att *toleransen* vid denna varas uppmätning ofta är större än skillnaden emellan den nu brukliga kollästen och en kolläst om 20 hektoliter.

En inom Andra Kammaren väckt motion, som redan blifvit af Andra Kammaren gillad, innehåller en önskan att det må tillåtas justera ett rymdmått om en och en half hektoliter, som motsvarar 57,3 kannor. Uti meterkomiténs betänkande tillstyrktes detsamma och då i afsigt att underlätta öfvergången. Då emellertid sådan bestämmelse icke upptogs i Kongl. förordningen 1878, så torde kunna invändas att det nu är för sent såsom öfvergångsåtgärd, men då goda skäl blifvit anförda för önskvärdheten af ett sådant målkärl för spannmål och dermed jemförliga varor, så torde äfven den önskan kunna villfaras, under uttryckligt tillägg att ingen annan författningsenlig benämning tillägges detta målkärl än *halfannan hektoliter*.

På grund af hvad jag nu anført tillåter jag mig föreslå det Riksdagen behagade i underdånig skrifvelse anhålla om följande tillägg i förordningen den 22 November 1878 om mått och vikt, nemligen:

100 kilogram benämnas metrisk centner;

1000 kilogram benämnas metrisk ton;

att det må tillåtas justera:

ett rymdmått om 150 liter;

ett vedmått om 2 meters längd och 2 meters höjd;

ett » » 1 » » » 1 » »

ett kolmått om 20 hektoliter, hvilket benämnas *kolläst*.

Om remiss till Tillfälligt Utskott anhålles vördsamt.

Stockholm den 5 April 1884.

A. O. Wallenberg.